

**ЛУБЕНСЬКА МІСЬКА РАДА
ЛУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
(тридцята сесія восьмого скликання)**

Р І Ш Е Н Н Я

22 червня 2023 року

**Про організаційно-правові заходи щодо
усунення/переміщення об'єкту –
пам'ятного знаку російському поету і
письменнику Олександру Пушкіну
з публічного простору м. Лубни**

Враховуючи присутність у публічному просторі м.Лубни пам'ятного знаку О.Пушкіну - символу, що відображає імперські радянські та російські історичні та пропагандистські наративи, а також об'єкта, пов'язаного з державою-агресором, що веде війну проти нашої держави з лютого 2014 року, та повномасштабне вторгнення на територію України з 24 лютого 2022 року, в рамках Всеукраїнського процесу деколонізації та очищення українського публічного простору від імперських, радянських і російських маркерів, відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну», Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів», керуючись ст. 25 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»,

міська рада вирішила:

1. Встановити, що об'єкт – пам'ятний знак російському поету і письменнику О.Пушкіну, розміщений у м.Лубни, є імперським та російським маркером й пропагандистським наративом, і має бути усунений/переміщений з публічного простору м. Лубни на тимчасове зберігання до ЛК ЖЕУ.

2. Управлінню культури і мистецтв Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області (начальник Литовченко Ю.М.) підготувати необхідні документи на адресу Департаменту культури і туризму Полтавської обласної військової адміністрації щодо:

- надання дозволу на усунення/переміщення з публічного простору м.Лубни пам'ятного знаку російському поету і письменнику Олександр Пушкіну на тимчасове зберігання до ЛК ЖЕУ;

- подальшого вилучення зазначеного об'єкта з Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини у Лубенському районі Полтавській області.

3. Управлінню житлово-комунального господарства Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області (в.о.начальника Управління, начальник відділу благоустрою Яременко О.М.) вжити відповідні організаційно-правові заходи щодо усунення/переміщення з публічного простору м.Лубни пам'ятного знаку російському поету і письменнику Олександр Пушкіну на тимчасове зберігання до ЛК ЖЕУ.

4. Контроль за виконанням рішення покласти на заступників Лубенського міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради Діденка О.Г., Харченко І.В., постійну депутатську комісію з питань архітектури, будівництва та просторового планування та постійну депутатську комісію з соціальної та гуманітарної політики, освіти та науки.

Лубенський міський голова

Олександр ГРИЦАЄНКО

Пояснювальна записка
до проєкту рішення «Про організаційно-правові заходи щодо
усунення/переміщення об'єкта – пам'ятного знаку російському поету і
письменнику Олександру Пушкіну з публічного простору м. Лубни»

Рішення базується на Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законі України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» та нормах законів України, що регулюють державну політику національної пам'яті та забороняють пропаганду російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії російської федерації.

Російсько-українська війна, що розпочалася у лютому 2014 року, прийшовши до нас зі сходу, вибухнула з новою силою на світанку 24 лютого 2022 року, розв'язана російським агресором під надуманими гаслами та метою «демілітаризації і денацифікації», а насправді заради винищення нашого мирного народу і нашої української цивілізації, нагадує всім нам: тільки раби можуть ставити пам'ятники на честь завойовників.

Запропоноване рішення має на меті реалізувати на території Лубенської територіальної громади процес ДЕІМПЕРІАЛІЗАЦІЇ й ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ.

Центром стратегічних комунікацій при Міністерстві культури і інформаційної політики рекомендовано перейменувати вулиці на честь трубадура російської імперії Олександра Пушкіна та усунути з публічного простору пам'ятники на його честь. За даними згаданого Центру: письменник Олександр Пушкін (1799-1837) – один із найвідоміших ідейно-культурних маркерів російського імперіалізму.

Тривале перебування України у складі російської імперії та СРСР далось взнаки: обраний російськими ідеологами на місце поета №1, разом із іншими символами «руського міра» цей придворний імператорський співець тої епохи мав промаркувати підкорену територію, створити простір спільної історії. Тож сталося так, що пушкініми обтикана не лише Полтавщина, але й вся Україна — як не топонімами, то пам'ятниками. Вони є частиною колоніальної спадщини, яка нав'язує чужу культуру та мову українцям. Тож пам'ятники Пушкіну вже демонтували у Кременчуці Полтавської області, Чернігові, Миколаєві, Кропивницькому, Тернополі, Мукачевому, Конотопі та інших містах заходу, сходу, центру, півдня і півночі України.

Іноді звучить теза-запитання: чи винен Пушкін, що народився путін? Як зазначають у згаданому Центрі та в Українському інституті національної пам'яті як центральному органі виконавчої влади : *«частково Пушкін винен, що народився путін. Саме через ідеологію російського імперського шовінізму: у своїх творах, якщо вийти за межі шкільної програми, казок і любовної лірики, Пушкін неодноразово звеличував росіян над іншими народами, виправдовував насильство, великодержавний шовінізм, який лежить в основі нинішньої російської імперської ідеології. Росіяни вважають, що вони можуть чинити насильство над іншими, і їм за це нічого не буде. Тому з точки зору, що дійсно Путін є таким породженням культури російського імперського домінування, це абсолютно відповідає дійсності».*

У Центрі стратегічних комунікацій при Міністерстві культури і інформаційної політики стверджують: *«Олександр Пушкін — це „великий могутій рускій язик“, це схвалення загарбницької політики російських царів, це виправдання війн та геноцидів російської влади. Росіяни не знають літератури, яка була до Пушкіна. Але чи є йому місце на вулицях українських міст?»*

Пушкін висловлювався про долю України в рукописі «Очерки истории Украины». Там називав Україну «малоросією» і дорікав за прагнення незалежності: *«Что ныне называется Малоросией? Что составляло прежде? Когда она отторгнута от России? Долго ли находилась под владычеством татар? От Гедемина до Сагайдачного. От Сагайдачного до Хмельницкого. От Хмельницкого до Мазепы. От Мазепы до Разумовского».*

У поемі «Полтава» Пушкін змальовує ворогом Росії та Петра українців, які вимагали від Мазепи «народної війни»: *«Украина глухо волновалась. Давно в ней искра разгоралась. Друзья кровавой старины Народной чаяли войны, Роптали, требуя кичливо, Чтоб гетман узы их расторг, И Карла ждал нетерпелив, Их легкомысленный восторг».*

Пушкін був прихильником московського царя Петра І, який знищив гетьманську столицю Батурин разом із жінками та дітьми і привласнив тисячолітню духовну спадщину древньої Київської держави - Русь, перейменувавши Московію на росію. Презирливо ставився до видатного українського гетьмана Івана Мазепи, зображаючи його максимально негативним дідом, збоченцем і маразматиком: *«Что он не ведает святыни, Что он не помнит благостыни, Что он не любит ничего, Что кровь готов он лить, как воду, Что презирает он свободу, Что нет отчизны для него».*

Після Бучі, Ірпеня, Маріуполя, після усвідомлення усіх жахів російської окупації у сотнях сіл і містечок північних (навесні 2022 року) та південних регіонів нашої держави, українцям тепер легше збагнути і відчутти біль інших поневолених російською імперією народів.

Пушкін брав участь у війнах росії проти народів Кавказу. Ці факти (на основі листування поета з російськими військовими діячами Єрмоловим і Паскевичем) дослідила знана професорка, польсько-американська літературознавиця Єва Томпсон у своїй відомій книзі-монографії «Трубадури імперії». Цитуємо: *«Найбільш спустошливим для гірських мешканців був похід генерала Олексія Єрмолова. Він розпочався 1816 р., продовжувався до 1827 р. і призвів до геноциду — різанини кількох етнічних груп. Єрмолов - відомий винищуванням продуктів харчування, зерна, корму для тварин, а також лісів. Він поневолив аварів та чеченців і забезпечив для Росії територію вздовж усієї ріки Терек. Похід п'ятдесятитисячної армії Єрмолова зберігся в пам'яті росіян як такий, що навіює страх, але водночас і як велике досягнення. На відміну від завоювання Сибіру чи винищення близько двадцяти тисяч цивільного населення варшавського передмістя Праги в 1794 р. (одне з діян генерала Олександра Суворова), кавказькі походи широко популяризувались у літературі. У листі, пронизаному не властивою йому догідливістю, Олександр Пушкін висловив готовність стати секретарем, редактором і видавцем генерала Єрмолова. Він розповів генералу, що в той час, як кампанія Наполеона в Росії привернула значну увагу письменників, навіть незважаючи*

на те, що вона закінчилася поразкою, явно успішна кампанія генерала Єрмолова на Кавказі не була достатньо визнана. Далі Пушкін просить генерала дозволити йому видати його мемуари про перемогу на Кавказі: «Ваша слава належить усій Росії, і ви не маєте права приховати це». Комплімент пізніше був повернутий назад Пушкіну наступником Єрмолова на Кавказі, фельдмаршалом І.Ф.Паскевичем. Дозволивши поету дістати задоволення від короткої участі у війні проти гірських народів, Паскевич задля добра батьківщини заборонив Пушкіну залишатися дійсній службі. «Пане Пушкін, — сказав він, — ваше життя дороге для Росії, їй вам тут нема місця; тому раджу вам негайно покинути армію».

Пушкін залишив армію, щоб творити образ інтелектуально нерозвиненого і дозрілого до чужого правління Кавказу, а Росії — як суворого, але справедливого власника регіону. «У оповіданні „Подорож до Арзрума“ зображує воєнний похід фельдмаршала Паскевича як різновид радісного та нескінченного полювання, де дичини завжди вдосталь і де „ворог“ („l'ennemi“ у франкомовній бесіді між Пушкіним і Паскевичем) завжди переслідується з легкою душею. Природність цього переслідування, подібна прокиданню, ранковій ванні та сніданню, особливо впадає в очі у коментарях до книжок про подорожі. Інший є звичним, частиною нашого життя, але він чи вона мусить бути переслідуваним, скаліченим, взятим у полон, убитим. Очевидна подібність до полювання і атмосфера розваг чоловіків в оцінці Пушкіна — тобто повна відсутність тверджень про людські якості „ворога“ і навіть сумнівне виправдання щодо застосування „полювання“ як тла для коментарів зверхнього спостерігача — задає тон для пізніших писань про завоювальницькі війни», — вважає Єва Томсон. На її думку, Пушкіну властивий зверхній підхід спостерігача, який «відвідує дикі землі, що ніколи не долучалися до писемної культури і не мали національної свідомості».

Трубадур імперії Пушкін прославляв геноцид Кавказької війни 1812 року та російського генерала Пьотра Катляревського, який очолював російські війська під час завоювання: «Тебя я воспою, герой, О Котляревский, бич Кавказа! Куда ни мчался ты грозой — Твой ход, как черная зараза, Губил, ничтожил племена...»

Поляків Пушкін ненавидів, під час Польського повстання 1830 року закликав «душити поляків у зародишу». Він присвятив наступні рядки тим, хто підтримував польське повстання: «Но вы, мутители палат, Легкоязычные витии; Вы черни бедственный набат, Клеветники, враги России!».

Придушення визвольних устремлінь європейських народів і зокрема польського особливо возвеличено у вірші «Бородинская годовщина». Його написав з нагоди загарбання Росією Варшави та річниці битви під Бородиним. Панченко називає цей вірш «виразно антипольською поетичною «диалогією»: «Про Росію тут ідеться як про тисячолітню Русь; Європу ж згадано як вічну зазіхальницю на російські землі, яка щоразу отримувала відсіч. Поет мовби оглядає шахівницю європейської геополітики, ніскільки не сумніваючись, що росія є головним гравцем, якого мають остерігатися (боятися!) всі інші країни. Потривожено «тінь» Суворова; прославляється Іван Паскевич, який щойно підкорив Варшаву... Атмосферу вірша визначає тріумф державної сили: «Победа! Сердцу сладкий час! Россия! Встань

и возвышайся! Греми, восторгов сладкий глас!..»; логіка історичних алузій покликана навіювати впевненість, що так було і так буде завжди».

У поемі «Полтава» Пушкін дорікає українцям за дружбу з поляками: *«Что взяли вы? Еще ли росс. Больной, расслабленный колосс? Еще ли северная слава Пустая притча, лживый сон? Скажите, скоро ль нам Варшава предпишет гордый свой закон?»*

Вірш «Клеветникам России» нині найбільше використовує ворожа пропаганда для виправдання війни проти України. *«О чем шумите вы, народные витии? Зачем анафемой грозите вы России? Что возмутило вас? Волнения Литвы?»*, — уже у перших рядках відмовляє литовцям у праві на незалежність і водночас запитує поет-імперіаліст. А потім взагалі безапеляційно заявляє, чомусь приписуючи литовців до...слов'ян: *«Оставьте: это спор славян между собою, Домашний, старый спор, уж взвешенный судьбою, Вопрос, которого не разрешите вы».*

Щоб вміли впізнати путінське «без України не буде росії» та слова бункерного рашистського фюрера про те, що росія воює в Україні за свою ідентичність, в пушкінському: *«Уже давно между собою Враждуют эти племена; Не раз клонилась под грозою То их, то наша сторона. Кто устоит в неравном споре: Кичливый лях, иль верный росс? Славянские ль ручки сольются в русском море? Оно ль иссякнет? Вот вопрос. Оставьте нас: вы не читали Сии кровавые скрижали; Вам непонятна, вам чужда Сия семейная вражда; Для вас безмолвны Кремль и Прага; Бессмыслен, но прельщает вас Борьбы отчаянной отвага — И ненавидите вы нас...».*

А далі російський поет, як і зараз путін, перейшов до погроз європейцям і світовій спільноті: *«Вы грозны на словах — попробуйте на деле! Иль старый богатырь, покойный на постеле, Не в силах завинтит свой измайльский штык? Иль русского царя уже бессильно слово? Иль нам с Европой спорить ново? Иль русский от побед отвык? Иль мало нас? Или от Перми до Тавриды, От финских хладных скал до пламенной Колхиды, От потрясенного Кремля До стен недвижного Китая, Стальной щетиною сверкая, Не встанет русская земля?».*

Загарбницькі війни завше вела і веде росія: от і нині російські окупанти гинуть не в російських, а українських полях. Але трубадур Кремля вміло у віршованій формі зманіпулював. Як зауважує професор Володимир Панченко: «агресивний тон — це також елемент пушкінового колоніалістського дискурсу». Цитую: *«Так высылайте ж нам, витии, Своих озлобленных сынов: Есть место им в полях России, Среди нечуждых им гробов».*

Отож, неможливо рухатися вперед із повернутою назад головою, з постійною присутністю в нашому домі чужого, імперського, наповненого неправдою. Деколонізація — це дещо важливіше, ніж просто позбавлення від рудиментів радянського і російського минулого у вигляді комуністичних топонімів, пам'ятників вождям чи назв чужих імен. У нинішніх умовах цей процес означає деколонізацію і дерусифікацію в цілому, що дорівнює самозбереженню нації. При цьому проблема пам'ятників, які є російськими імперськими маркерами — це своєрідний лакмусовий папірець, який свідчить про реальну готовність громад до глибокої модернізації.

За роки незалежності України відбулося велике суспільне переосмислення тоталітарної комуністичної спадщини, що дісталася нам від радянського минулого, та розпочалося широкомасштабне відродження української історичної пам'яті, ідентичності та культури, очищення нашого громадського простору від нав'язаних багато десятиліть назад чужинських ідеологем, запровадження європейських цінностей та цивілізованого суспільного розвитку.

На всіх етапах існування імперсько-російська та радянсько-комуністична системи продумано нав'язували на теренах, де їм вдавалось укоренитися, свої пам'ятники, русифікуючи в такий спосіб місцеве життя та розчиняючи корінну ідентичність в імперському наративі. Українцям судилося практично всюди на своїй землі побачити маркування Москвою української території маркерами-пам'ятниками, які були чужинськими для нас і підміняли нашу національну самобутність. Правителі цієї системи знали, що роблять, насаджуючи нам, українцям, свої назви, свої імена, свої так звані героїства і цінності: їхнього, радянського, російського – від мови, історії, культури, зіркокашкетних обелісків і імперських пам'ятників.

Така імперська політика створювала ілюзію тимчасовості Української держави, й дотепер більшість українців щодня непомітно для себе продовжують отримувати чималу дозу такої ідеологічної отрути. Такі пам'ятники мали на меті пригальмувати розвиток українського світогляду та української ідентичності.

Виходячи з вищевикладеного, пропоную перенести пам'ятник Пушкіну на територію ЛК ЖЕУ, звільнивши місце для героїв-українців, чийх імен ми довгий час не знали.

Секретар міської ради

Маргарита КОМАРОВА